

На основу чл. 16. и 61. став (2) Закона о управи („Службени гласник БиХ“, број: 32/02 и 102/09), те чл. 5. 14. став (1) и (3), а у вези са чланом 28. став (3) и (4) тачка б) Закона о ваздухопловству Босне и Херцеговине („Службени гласник БиХ“, број: 39/09), генерални директор Дирекције за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине доноси:

ПРАВИЛНИК
О КВАЛИТЕТУ ВАЗДУХОПЛОВНИХ ПОДАТАКА И ВАЗДУХОПЛОВНИХ
ИНФОРМАЦИЈА

ПОГЛАВЉЕ I – ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.
(Предмет)

Овим правилником се прописују захтјеви квалитета ваздухопловних података и ваздухопловних информација по питању тачности, резолуције и интегритета.

Члан 2.
(Област примјене)

(1) Овај правилник се примјењује на системе који су дефинисани у Додатку I, Анекс I Правилника о интероперабилности Европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем (ЕАТМН) ("Службени гласник БиХ", број: 45/10 и 65/10), њихове саставне дијелове и са њима повезане процедуре, које укључују креирање, израду, похрањивање, чување, руковање, обраду, пренос и дистрибуцију ваздухопловних података и ваздухопловних информација.

(2) Правилник се примјењује на сљедеће ваздухопловне податке и ваздухопловне информације:

- а) интегрисани пакет ваздухопловних информација, како је дефинисано у члану 3. став (1) тачка х) овог правилника, изузимајући ваздухопловне информативне циркуларе;
- б) податке о препрекама у електронском облику, или њихове елементе, када су стављени на располагање од стране Босне и Херцеговине;
- ц) податке о терену у електронском облику, или њихове елементе, када су стављени на располагање од стране Босне и Херцеговине;
- д) картографске податке о аеродрому, када су стављени на располагање од стране Босне и Херцеговине.

(3) Овај правилник се примјењује на сљедеће субјекте:

- а) пружаоце AIS услуга;

б) операторе оних аеродрома и хелидрома за које су у зборнику ваздухопловних информација Босне и Херцеговине објављени поступци за правила инструменталног летења (IRF – *Instrument Flight Rules*) и посебна правила визуелног летења (VFR – *Visual Flight Rules*);

ц) правна или физичка лица која у смислу овог правилника обезбјеђују:

- 1) услуге производње и давања геодетских података,
- 2) услуге дизајнирања процедура,
- 3) податке о терену у електронском облику,
- 4) податке о препрекама у електронском облику.

(4) Овај правилник се примјењује до тренутка када су ваздухопловни подаци и/или ваздухопловне информације стављени на располагање сљедећем предвиђеном кориснику од стране пружаоца AIS услуга.

(5) У случају дистрибуције средстава у штампаној форми, овај правилник се примјењује до тренутка када су ваздухопловни подаци и/или ваздухопловне информације стављени на располагање организацији одговорној за пружање услуга дистрибуције података у штампаној форми.

(6) У случају аутоматске дистрибуције коришћењем директне електронске везе између пружаоца AIS услуга и субјекта који прима ваздухопловне податке и/или ваздухопловне информације, овај правилник се примјењује:

а) до тренутка када сљедећи предвиђени корисник приступи ваздухопловним подацима и/или ваздухопловним информацијама које су у посједу пружаоца AIS услуга и преузме их, или

б) до тренутка када су ваздухопловни подаци и/или ваздухопловне информације достављени од стране пружаоца AIS услуга у систем сљедећег предвиђеног корисника.

Члан 3.

(Појмови и скраћенице)

(1) Појмови, који се употребљавају у овом правилнику, имају сљедеће значење:

а) Директна електронска веза (*Direct Electronic Connection*): Дигитална веза између рачунарских система, тако да се подаци између њих могу пренијети без мануелне интеракције;

б) Дирекција за цивилно ваздухопловство Босне и Херцеговине (*Bosnia and Herzegovina Directorate of Civil Aviation*): Надлежна ваздухопловна власт Босне и Херцеговине и Државна надзорна власт/Национално надзорно тијело (*National Supervisory Authority*);

д) Дигитални NOTAM (*Digital NOTAM*): Скуп података који садржи информације из NOTAM-а у структурираном формату који се у потпуности може интерпретирати од стране аутоматизованог рачунарског система, без интерпретације човјека;

д) Државна надзорна власт/Национално надзорно тијело (*National Supervisory Authority*): Означавача тијело или тијела које је именовала или установила Босна и Херцеговина као своја национална овлашћена тијела у складу са Законом о ваздухопловству Босне и Херцеговине, члан 16. став (1), и Правилником којим се успоставља оквир за стварање јединственог европског неба, члан 5. став (1) и чланом 4. Уредбе (ЕЗ) број 549/2004, која се налази у Додатку I наведеног правилника;

е) Геодетски подаци (*Survey Data*): Геопросторни подаци који су утврђени мјерењем или геодетским мјерењем;

ф) Геоид (*Geoid*): Еквипотенцијална површина у гравитационом пољу Земље, која се поклапа са мирном површином средњег нивоа мора и континуирано се пружа кроз континенте;

г) Интегрисани пакет ваздухопловних информација (*Integrated Aeronautical Information Package*): пакет који се састоји од сљедећих елемената:

- 1) Зборника ваздухопловних информација, укључујући амандмане на AIP,
- 2) Додатака на AIP,
- 3) NOTAM-а и PIB-ова,
- 4) AIC-а,
- 5) Контролних листа и листа важећих NOTAM-а;

х) Интегритет/Цјеловитост (*Integrity*): Степен безбједности да није дошло до промјене или губитка ваздухопловног податка и његове вриједности од тренутка када је одобрена његова измјена и допуна, односно када је податак издат;

и) Израда навигационих поступака (*Procedure Design*): Комбиновање ваздухопловних података са посебним упутствима за обављање лета да би се дефинисали поступци инструменталног прилажења и/или одласка који осигуравају одговарајуће стандарде безбједности ваздушне пловидбе;

ј) Картографски подаци о аеродрому (*Aerodrome Mapping Data*): Информације које представљају стандардизоване елементе аеродрома на одређеном подручју, укључујући геопросторне податке и метаподатке;

к) Креирање (*Data origination*): Креирање новог појединачног податка с његовом придруженом вриједношћу, промјена вриједности постојећег појединачног податка или брисање постојећег појединачног податка;

л) Квалитет података (*Data Quality*): Степен поузданости да добијени подаци испуњавају захтјеве корисника у погледу тачности, резолуције и цјеловитости;

м) NOTAM (*Notice to Airmen*): Телекомуникационо дистрибуисана порука која садржи информације о успостављању, стању или измјени ваздухопловног средства, службе, поступка или опасности, чије је благовремено познавање неопходно особљу које учествује у припреми и извршењу летења;

- н) Оригинатор података (*Data Originator*): физичко или правно лице које је потписало споразум о нивоу пружања услуга (*Service Level Agreement – SLA*) са пружаоцем AIS услуга и надлежном ваздухопловном влашћу/националним надзорним тијелом Босне и Херцеговине и одговоран је за креирање података;
- о) Период важења (*Period of Validity*): Значи период између датума и времена када је ваздухопловна информација објављена и датума и времена када она престаје да буде на снази;
- п) Појединачни податак (*Data Item*): Означава један атрибут комплетног скупа података коме је додијељена вриједност која дефинише његов тренутни статус;
- р) Подаци о препрекама (*Obstacle Data*): Подаци који се односе на све непокретне (било трајно или привремено) и покретне објекте или њихове дијелове, који се налазе на подручју намијењеном за површинско кретање ваздухоплова или досежу изнад одређене површине, који су намијењени за заштиту ваздухоплова у лету;
- с) Подаци о терену (*Terrain Data*): Подаци о површини Земље, укључујући природно настале објекте, као што су планине, брда, гребени и долине, водене површине, стални лед и снијег, и не укључују препреке;
- т) Провјера података (*Data Verification*): Означава процјењивање резултата процеса над ваздухопловним подацима да би се обезбиједила исправност и досљедност у односу на улазне податке и примјенљиве стандарде за податке, правила и конвенције који су коришћени у том процесу;
- у) Пружалац AIS услуга: Агенција за пружање услуга у ваздушној пловидби Босне и Херцеговине (BHANSA) или друга организација која посједује важећи сертификат за пружање услуга ваздухопловног информисања, а именована је од стране надлежне ваздухопловне власти;
- в) Резолуција (*Resolution*): Број јединица или цифара у којима је мјера или израчуната вриједност изражена и коришћена;
- з) Сљедећи предвиђени корисник (*Next Intendent User*): Субјект која прима ваздухопловне информације од пружаоца AIS услуга;
- аа) Тачност (*Accuracy*): Степен усклађености између процијењене или измјерене вриједности и стварне вриједности;
- бб) Вредновање података (*Data Validation*): Процес обезбјеђивања да подаци испуњавају захтјеве за специфичну примјену или намјеравану употребу;
- цц) Ваздухопловни подаци (*Aeronautical Data*): Формални начин приказа ваздухопловних чињеница, концепата или инструкција који је погодан за комуникацију, интерпретацију или обраду;
- дд) Ваздухопловне информације (*Aeronautical Information*): Информације које произилазе из прикупљања, анализе и форматирања ваздухопловних података;
- ее) Зборник ваздухопловних информација (*Aeronautical Information Publication*): Публикација коју издаје држава или организација у име државе и садржи ваздухопловне информације трајног карактера које су битне за ваздушну пловидбу.

(2) Скраћенице, употријебљене у овом правилнику, имају сљедеће значење:

а) AIP (*Aeronautical Information Publication*): Зборник ваздухопловних информација;

б) AIC (*Aeronautical Information Circular*): Ваздухопловни информативни циркулар;

ц) AIP SUP (*AIP Supplement*): AIP додаци;

д) AMDT (*Amendment (AIP Amendment)*): AIP амандман;

е) EATMN (*European Air Traffic Management Network*): Европска мрежа за управљање ваздушним саобраћајем. EATMN је подијељен на осам система:

1) Системи и процедуре за управљање ваздушним простором;

2) Системи и процедуре за управљање током ваздушног саобраћаја;

3) Системи и процедуре за услуге ваздушног саобраћаја, посебно системи за обраду података лета, системи за обраду података надгледања и системи међусклопа човјек-машина;

4) Комуникациони системи и процедуре за земља-земља, ваздух-земља и ваздух-ваздух комуникације;

5) Навигациони системи и процедуре;

6) Системи и процедуре надзора;

7) Системи и процедуре за услуге ваздухопловних информација;

8) Системи и процедуре за употребу метеоролошких информација.

ф) IAIP (*Integrated Aeronautical Information Package*): Интегрисани пакет ваздухопловних информација;

г) ICAO (*International Civil Aviation Organisation*): Међународна организација цивилног ваздухопловства;

х) NOTAM (*Notice to Airmen*): Телекомуникационо дистрибуисана порука која садржи информације о успостављању, стању или измјени ваздухопловног средства, службе, поступка или опасности, чије је благовремено познавање неопходно особљу које учествује у припреми и извршењу летења;

и) PIB (*Pre-flight Information Bulletin*): Предполетни информативни билтен.

ПОГЛАВЉЕ II – ЗАХТЈЕВИ ИНТЕРОПЕРАБИЛНОСТИ И ПЕРФОРМАНСИ

Члан 4. (Скуп података)

Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника пружаће ваздухопловне податке и ваздухопловне информације у складу са спецификацијом за скупове података описане у Прилогу I овог правилника.

Члан 5. (Размјена података)

(1) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника обезбиједиће да се између њих ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације из члана 2. став (2) преносе директним електронским везама.

(2) Пружаоци услуга у ваздушној пловидби обезбиједиће да се ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације из члана 2. став (2) овог правилника између њих преносе у складу са захтјевима о формату за размјену података који су утврђени у Прилогу II овог правилника.

(3) Пружалац AIS услуга може из формата размјене података из става (2) овог члана искључити дигитални NOTAM.

(4) Пружалац AIS услуга обезбјеђује да се сви ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације у оквиру AIP-а, измјена AIP-а и допуна AIP-а које пружа Босна и Херцеговина, ставе на располагање наредном предвиђеном кориснику са сљедећим минималним захтјевима о:

а) објављивању утврђеном у стандардима ICAO-а (*International Civil Aviation Organisation*) наведеним у тач. 4. и 8. Прилога III овог правилника;

б) начину који омогућава да се садржај и формат документа могу читати директно на екрану рачунара; и

ц) формату размјене података утврђеним у Прилогу II овог правилника.

Члан 6. (Квалитет података)

(1) ВНДСА обезбјеђује да пружаоци услуга у ваздушној пловидби испуњавају захтјеве за квалитетом података утврђене у Прилогу IV овог правилника, Дио А.

(2) Када пружају ваздухопловне податке и/или ваздухопловне информације, субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника биће усклађени са захтјевима о доказу утврђеним у Прилогу IV овог правилника, Дио Б.

(3) Када између себе размјењују ваздухопловне податке и/или ваздухопловне информације, субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника ће успоставити званичне договоре, у складу са захтјевима утврђеним у Прилогу IV овог правилника, Дио Ц.

(4) Када дјелују као оригинатори података, субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника ће испуњавати захтјеве о креирању података утврђене у Прилогу IV овог правилника, Дио Д.

(5) Пружаоци AIS услуга обезбјеђују да се ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације, које пружају оригинатори података који нису наведени у члану 2. став (2) овог правилника, стављају на располагање сљедећем предвиђеном кориснику уз довољан квалитет за намјерану употребу.

(6) Када дјелују као субјект који је одговоран за службени захтјев за дјелатност креирања података, субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника обезбјеђују да:

а) се подаци креирају, мијењају или бришу у складу са њиховим упутствима;

б) не доводећи у питање Прилог IV овог правилника, Дио Ц, њихова упутства за производњу података минимално садрже:

1) недвосмислен опис података које треба креирати, мијењати или брисати;

2) потврду о томе коме треба доставити податке;

3) датум и вријеме до кога треба доставити податке;

4) формат извјештаја о креирању података који треба да користи оригинатор података.

(7) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника ће испуњавати захтјеве за обраду података утврђене у Прилогу IV овог правилника, Дио Е.

(8) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника ће обезбиједити да се механизми за извјештавање о грешкама, те механизми повратних информација и исправљања успоставе и спроводе у складу са захтјевима наведеним у Прилогу IV овог правилника, Дио Ф.

Члан 7.

(Досљедност, благовременост и рад особља)

(1) Када су исти ваздухопловни подаци или ваздухопловне информације публиковани у AIP-има више од једне државе, пружалац AIS услуга, који је одговоран за публикавање AIP-а Босне и Херцеговине, успоставиће механизме координације са пружаоцима услуга других држава, који су публиковали исте податке, којима се обезбјеђује досљедност између предметних информација.

(2) Пружалац AIS услуга обезбјеђује да су ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације, објављене у AIP-у Босне и Херцеговине, означене тако да указују на оне које не испуњавају захтјеве за квалитетом података утврђене овим правилником.

(3) Пружалац AIS услуга обезбјеђује јавну доступност најновијих циклуса ажурирања који се примјењују на измјене AIP-а и на допуне AIP-а.

(4) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника обезбјеђују да је њихово особље, одговорно за послове пружања ваздухопловних података или ваздухопловних информација, упознато са и да примјењује:

а) захтјеве који се односе на измјене и допуне AIP-а, додатке на AIP и NOTAM утврђене у ICAO стандардима из тачака 5, 6. и 7. Прилога III овог правилника;

б) циклусе ажурирања који се примјењују на издавање измјена AIP-а и допуна AIP-а који се наводе у тачки а) овог става, за подручја за која обезбјеђују ваздухопловне податке или ваздухопловне информације.

(5) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника, обезбјеђују да је њихово особље, које је одговорно за пружање ваздухопловних података или ваздухопловних информација, одговарајуће оспособљено, стручно и овлашћено за посао који ће обављати.

Члан 8. (Захтјеви за алате и софтвере)

Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника ће обезбиједити да сви алати, који се употребљавају за креирање, производњу, похрањивање, руковање, обраду и пренос ваздухопловних података и/или ваздухопловних информација, испуњавају захтјеве утврђене у Прилогу V овог правилника.

Члан 9. (Заштита података)

(1) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника обезбиједиће да су ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације заштићени у складу са захтјевима утврђеним у Прилогу VI овог правилника.

(2) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника обезбиједиће да се слиједљивост одржава за сваки податак током његовог периода важења и још најмање пет година после истека тог периода или 5 година после истека периода важења било ког податка који је из њега израчунат или изведен.

ПОГЛАВЉЕ III – ЗАХТЈЕВИ У ВЕЗИ С УПРАВЉАЊЕМ КВАЛИТЕТОМ, БЕЗБЈЕДНОШЋУ И СИГУРНОШЋУ

Члан 10. (Захтјеви управљања)

(1) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника ће успоставити и одржавати систем управљања квалитетом који обухвата њихове активности пружања ваздухопловних података и ваздухопловних информација, у складу са захтјевима утврђеним у Прилогу VII овог правилника, Дио А.

(2) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника ће обезбиједити да су у систему управљања квалитетом из става (1) овог члана дефинисане процедуре за испуњавање циљева управљања безбједношћу, утврђених у Прилогу VII овог правилника, Дио Б, и циљева управљања сигурношћу утврђених у Прилогу VII, Дио Ц.

(3) Субјекти наведени у члану 2. став (3) овог правилника ће обезбиједити да свим измјенама постојећих система из члана 2. став (1) овог правилника или увођењу нових система претходи процјена безбједности, укључујући утврђивање опасности, процјену ризика и мјере за ублажавање, коју спроводе предметни субјекти.

(4) Током процјене безбједности, захтјеви из члана 7. став (3), Прилога I, Прилога II овог правилника и тачка 1. и 2. Дијела А Прилога IV овог правилника сматрају се безбједносним захтјевима и узимају се у обзир, као минимум.

ПОГЛАВЉЕ IV – ПРОЦЈЕНА УСАГЛАШЕНОСТИ И ДОДАТНИ ЗАХТЈЕВИ

Члан 11.

(Усаглашеност или погодност за употребу саставних дијелова)

Прије издавања изјава о усаглашености или погодности за употребу, као што је наведено у члану 5. Правилника о интероперабилности европске мреже за управљање ваздушним простором ("Службени гласник БиХ", број: 45/10), произвођачи компоненти система из члана 2. став (1) овог правилника, или њихови овлашћени представници, оцјењују усаглашеност или погодност за употребу тих компонената у складу са захтјевима утврђеним у Прилогу VIII овог правилника.

Члан 12.

(Провјера система)

(1) Пружаоци услуга у ваздушној пловидби, који могу доказати или су доказали да испуњавају услове утврђене у Прилогу IX овог правилника, извршиће провјеру система из члана 2. став (1) овог правилника у складу са захтјевима утврђеним у Прилогу X овог правилника, Дио А.

(2) Пружаоци услуга у ваздушној пловидби, који не могу доказати да испуњавају услове утврђене у Прилогу IX овог правилника, ангажоваће тијело за оцјену усаглашености за провјеру система из члана 2. став (1) овог правилника. Та провјера ће се спроводити у складу са захтјевима утврђеним у Прилогу X овог правилника, Дио Б.

Члан 13.

(Додатни захтјеви)

Субјекти из члана 2. став (3) тач. б) и ц) овог правилника ће:

а) обезбиједити сигурносну провјеру особља одговорног за послове креирања, производње, похрањивања, чувања, руковања, обраде, преноса и дистрибуције ваздухопловних података или ваздухопловних информација, по потреби;

б) обезбиједити да је њихово особље, које је одговорно за послове пружања ваздухопловних података или информација, добро обавијештено о захтјевима утврђеним у овом правилнику;

ц) израдити и одржавати оперативне приручнике који садрже потребна упутства и информације да би омогућили да њихово особље, задужено за задатке пружања ваздухопловних података или ваздухопловних информација, примјењује овај правилник;

д) обезбиједити да су приручници из тачке ц) овог члана доступни и ажурни и да је њихово ажурирање и дистрибуција предмет одговарајућег управљања квалитетом и конфигурацијом документације;

е) обезбиједити да су њихове методе рада и оперативне процедуре у складу са овим правилником.

Члан 14.
(Ступање на снагу)

Правилник ступа на снагу осми дан од дана објављивања у "Службеном гласнику БиХ".

Број: 1-3-02-2-674-1/14
Бања Лука, 18.07.2014. године

Генерални директор, с.р.
Ђорђе Ратковица

ПРИЛОГ I – СПЕЦИФИКАЦИЈЕ ЗА СКУП ПОДАТАКА ИЗ ЧЛАНА 4.

ДИО А

IAIP, картографски подаци о аеродрому и подаци о препрекама у електронском облику

1. Ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације наведени у тач. а), б) и д) члана 2. став (2) овог правилника пружају се у складу са заједничком спецификацијом за скуп података:

а) која се документује било:

- употребом једнообразног језика за моделовање (UML - *Unified Modeling Language*), описаног у документу из тачке 13. Прилога III овог правилника, у облику дијаграма класа и придружених дефиниција за класе, атрибуте, везе и листе вриједности, или
- употребом каталога елемената, описаног у складу са ISO стандардом из тачке 25. Прилога III овог правилника;

б) којом се дефинише, као појединачни елемент податка, сваки ваздухопловни елемент за који се захтијева да се информација објави у складу са ICAO стандардима из тачке 10. Прилога III овог правилника и са EUROCAE (*European Organisation for Civil Aviation Equipment*) документом из тачке 24. Прилога III овог правилника;

ц) у којој се за сваки атрибут даје дефиниција његових допуштених вриједности у облику врсте података, распона вриједности или нумерисаног пописа;

д) која садржава дефиниције временског модела, заснованог на UTC-у (*Coordinated Universal Time*), којим се може изразити цјелокупни животни циклус ваздухопловног елемента:

- од датума и времена стварања до датума и времена трајног повлачења,
- укључујући трајне промјене које стварају нове основе за тај елемент;

е) која укључује дефинисање правила која могу да ограниче могуће вриједности особина елемената или временске промјене тих вриједности. То укључује минимално:

- ограничења којима се одређује тачност, резолуција и интегритет позиционих (хоризонталних и вертикалних) података,
- ограничења којима се одређује благовременост података;

ф) у којој се примјењује усвојено правило за именовање елемената атрибута и веза, којом се избјегава употреба скраћеница;

г) у којој се опис геометријских елемената (тачка, крива, површина) заснива на ISO стандарду из тачке 14. Прилога III овог правилника;

х) у којој се опис метаподатака заснива на ISO стандарду из тачке 15. Прилога III овог правилника;

и) која укључује метаподатке наведене у Прилогу I овог правилника, Дио Ц.

2. У погледу ISO стандарда, релевантан сертификат, који издаје одговарајућа овлашћена организација, сматра се довољним доказом усклађености. Субјекти из члана 2. став (3) овог правилника прихватиће да на захтјев ВНДСА ставе на увид документацију везану за сертификацију.

ДИО Б **Подаци о терену у електронском облику**

Подаци о терену у електронском облику из члана 2. став (2) тачка ц):

- а) дају се у дигиталном облику у складу са ICAO стандардима наведеним у тачкама 9. и 12. Прилога III овог правилника;
- б) укључују метаподатке наведене у Прилогу I, Дио Ц овог правилника.

ДИО Ц **Метаподаци**

Метаподаци за скуп података, чије су спецификације дефинисане у Дијелу А и Дијелу Б, укључиваће сљедеће ставке:

- а) оригинатора података/извор података;
- б) измјене података;
- ц) лица или организације које су биле у интеракцији са подацима и када су биле у интеракцији;
- д) детаље о било којој извршеној провјери и вредновању података;
- е) датум и вријеме ступања на снагу података;
- ф) за геопросторне податке:
 - употребијелбљени референтни модел земље;
 - употребијелбљени координатни систем;
- г) за нумеричке податке:
 - статистичку тачност употребијелбљене методе мјерења или прорачуна;
 - резолуцију;
 - ниво поузданости како је захтијеван ICAO стандардима из тачака 1. и 12. Прилога III овог правилника и другим релевантним ICAO стандардима;
- х) детаље о било којим примијењеним функцијама, ако су подаци били предмет конверзије/трансформације;
- и) детаље о било каквим ограничењима у употреби података.

ПРИЛОГ II – ЗАХТЈЕВИ ЗА ФОРМАТ ЗА РАЗМЈЕНУ ВАЗДУХОПЛОВНИХ ПОДАТАКА ИЗ ЧЛАНА 5.

ДИО А

IAIP, картографски подаци о аеродрому и подаци о препрекама у електронском облику

1. Ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације из члана 2. став (2) тач. а), б) и д) овог правилника форматирају се у складу са заједничком спецификацијом:

- при којој се за кодирање података користи спецификација проширеног језика за означавање структуре података и докумената (XML - *Extensible Mark-up Language*), као што је дефинисано у ISO стандарду наведеном у тачки 17. Прилога III овог правилника;
- која се изражава у облику XML шеме; осим тога, за изражавање пословних правила може се употријебити *schematron*, како је дефинисан у ISO стандарду наведеном у тачки 19. Прилога III овог правилника;
- која омогућава размјену података и за појединачне елементе и за скупове елемената;
- која омогућава размјену основних информација као резултат трајних промјена;
- која ће бити структурирана у складу са елементима, атрибутима и везама из дефиниције скупа података описане у Прилогу I овог правилника, Дио А; картографска правила се документују;
- којом се строго спроводе нумерисани пописи вриједности и распон вриједности, дефинисан за сваки атрибут у скупу података;
- која је у складу са спецификацијом језика за означавање географских података (GML - *Geography Mark-up Language*), како је дефинисано у тачки 18. Прилога III овог правилника.

2. У погледу ISO стандарда, релевантан сертификат, који издаје одговарајућа овлашћена организација, сматра се довољним доказом усклађености. Субјекти из члана 2. став (3) овог правилника прихватиће да на захтјев BHDSA ставе на увид документацију везану за сертификацију.

ДИО Б

Подаци о терену у електронском облику

1. Подаци о терену у електронском облику из члана 2. став (2) тачка ц) овог правилника пружаће се у заједничком формату, који је у складу са ISO стандардима наведеним у тачкама од 14. до 18. Прилога III овог правилника.

2. У погледу ISO стандарда, релевантан сертификат, који издаје одговарајућа овлашћена организација, сматра се довољним доказом усклађености. Субјекти из члана 2. став (3) овог правилника прихватиће да на захтјев BHDSA ставе на увид документацију везану за сертификацију.

ПРИЛОГ III – ОДРЕДБЕ НАВЕДЕНЕ У ЧЛАНОВИМА И ПРИЛОЗИМА

1. Поглавље 3, дио 3.2 (Систем квалитета) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
2. Поглавље 3, дио 3.7.1 (Хоризонтални референтни систем) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
3. Поглавље 3, дио 3.7.2 (Вертикални референтни систем) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
4. Поглавље 4 (Зборник ваздухопловних информација (AIP)) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
5. Поглавље 4, дио 4.3 (Спецификације за измјене AIP-а) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
6. Поглавље 4, дио 4.4 (Спецификације за допуне AIP-а) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
7. Поглавље 5 (NOTAM) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање - јул 2004, укључене измјене бр. 34).
8. Поглавље 6, дио 6.2 (Пружање информација у папирној форми) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
9. Поглавље 10, дио 10.2 (Покривеност и нумерички захтјеви за податке о терену и препрекама) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
10. Додатак 1 (Садржај Зборника ваздухопловних информација (AIP)) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
11. Додатак 7 (Захтјеви за квалитетом ваздухопловних података) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање – јул 2004, укључене измјене бр. 34).
12. Додатак 8 (Захтјеви у вези с подацима о терену и препрекама) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања (Дванаесто издање - јул 2004, укључене измјене бр. 34).
13. Спецификација *Object Management Group* у односу на једнообразни језик за моделовање (UML), верзија 2.1.1;
14. Међународна организација за стандардизацију, ISO 19107:2003 – Географске информације – Просторна шема (Издање 1 - 8.5.2003).

15. Међународна организација за стандардизацију, ISO 19115:2003 – Географске информације – Метаподаци (Издање 1 - 8.5.2003). [Коригенда Cor 1:2006 5.7.2006].
16. Међународна организација за стандардизацију, ISO 19139:2007 – Географске информације – Имплементација XML шеме (Издање 1 - 17.4.2007);
17. Међународна организација за стандардизацију, ISO 19118:2005 – Географске информације – Кодирање (Издање 1 – 17.3.2006. ISO/CD 19118 Издање 2 – 9.7.2007. [у фази одбора]);
18. Међународна организација за стандардизацију, ISO 19136:2007 – Географске информације – Језик за означавање географских података – *Geography Mark-up Language* (GML) (Издање 1 – 23.8.2007).
19. Међународна организација за стандардизацију, ISO/IEC 19757-3:2006 – Информациона технологија – Језик DSDL (*Document Schema Definition Languages*) – Дио 3: Вредновања заснована на правилима – Schematron (Издање 1 -24.5.2006).
20. ICAO документ 9674 – AN/946 – Свјетски геодетски систем – Приручник из 1984. (Друго издање – 2002).
21. Поглавље 7, дио 7.3.2 (Алгоритам цикличне провјере редунације (CRC)) ICAO dokumenta 9674 – AN/946 – Svjetski geodetski sistem – 1984 (WGS-84) Priručnik (Друго издање – 2002).
22. Међународна организација за стандардизацију, ISO/IEC 17799:2005 – Информациона технологија – Сигурносне технике – Кодекс за управљање сигурношћу информација (Издање 2 - 10.6.2005).
23. Међународна организација за стандардизацију, ISO 28000:2007 – Спецификација за системе управљања сигурношћу у ланцу снабдијевања (Издање 1 – 21.9.2007. у процесу је ревизије, предвиђени датум измјене Издањем 2 је 31.1.2008. [тренутно у фази испитивања]).
24. EUROCAE ED-99A, Захтјеви корисника картографских информација о аеродромима (октобар 2005).
25. Међународна организација за стандардизацију, ISO 19110:2005 – Географске информације – Методологија за каталогирање географских објеката (Издање 1).

ПРИЛОГ IV – ЗАХТЈЕВИ ЗА КВАЛИТЕТОМ ПОДАТАКА ИЗ ЧЛАНОВА 6. и 7.

ДИО А

Захтјеви за квалитетом података

1. Захтјеви за квалитетом података за сваки податак у оквиру ваздухопловних података и ваздухопловних информација из члана 2. став (2) овог правилника, дефинисани су стандардима ICAO-а наведеним у тачки 11. Прилога III овог правилника и другим релевантним ICAO стандардима, не доводећи у питање тачку 2. овог Прилога.

2. Захтјев за квалитетом података за појединачне податке у оквиру ваздухопловних података и ваздухопловних информација, наведених учлану 2. став (2) овог правилника, утврђују се на основу процјене сигурности намјераваних употреба података, када:

а) појединачни податак није дефинисан стандардима ИCAО-а за квалитетом података наведеним у тачки 11. Прилога III овог правилника и другим релевантним ИCAО стандардима; или

б) захтјеви за квалитетом података за појединачни податак нису испуњени стандардима ИCAО-а за квалитет података из тачке 11. Прилога III овог правилника и другим релевантним стандардима ИCAО-а.

3. Захтјеви за квалитетом података за појединачне податке из тачке 2. биће развијени у складу са стандардизованим поступком у којем је описана методологија за извођење и вредновање тих захтјева прије објављивања, узимајући у обзир потенцијални утицај на релевантне ИCAО одредбе.

4. Када појединачни податак има више од једне намјераване употребе, на њега се примјењују само најстрожији захтјеви за квалитетом података, који произилазе из сигурносне процјене из тачке 2.

5. Захтјеви за квалитетом података биће дефинисани за сваки појединачни податак у оквиру ваздухопловних података и ваздухопловних информација из члана 2. став (2) овог правилника, тако да обухватају сљедеће:

а) тачност и резолуцију података;

б) ниво интегритета података;

ц) могућност да се утврди поријекло податка;

д) ниво сигурности да је податак стављен на располагање сљедећем предвиђеном кориснику прије датума/времена ступања на снагу и да се не бришу прије датума/времена када престају да буду на снази.

6. Дефинишу се сви појединачни подаци потребни за подршку података и/или ваљаног подскупа скупа података сваке поједине апликације.

ДИО Б **Захтјеви о доказима**

Припремају се аргументи и докази којима се показује да:

а) су захтјеви за тачност и резолуцију испуњени при креирању података и одржавани до објаве сљедећем предвиђеном кориснику, укључујући случај када је резолуција појединачних податка смањена или измијењена или су појединачни подаци преведени у други координатни систем или јединицу мјере;

б) су поријекло и историја промјена сваког појединачног податка евидентирани и доступни за провјеру;

ц) су ваздухопловни подаци или ваздухопловне информације потпуне или су наведени подаци који недостају;

д) су сви поступци креирања, производње, чувања, похрањивања, руковања, обраде, преноса или дистрибуције за сваки појединачни податак, дефинисани и одговарајући за додијељени ниво интегритета података;

е) су поступци вредновања и провјере прикладни за додијељени ниво интегритета појединачног податка;

ф) се мануелни или полуаутоматски процеси над подацима обављају од стране обученог и квалификованог особља, са јасно дефинисаним улогама и одговорностима које су забиљежене у систему квалитета организације;

г) су сви алати и/или софтвер, који су употријебљени за подршку или спровођење поступка, вредновани као одговарајући за предвиђену намјеру, у складу са Прилогом V овог правилника;

х) је у употреби ефективан процес пријављивања грешке, мјерење и корективне мјере, у складу са Дијелом Ф овог прилога.

ДИО Ц **Званични договори**

Формални договори обухватаће минимално сљедеће:

а) обим ваздухопловних података или ваздухопловних информација које се пружају;

б) захтјеве за тачност, резолуцију, интегритет за сваки појединачни податак који се пружа;

ц) захтијеване методе којима се показује да су пружени подаци у складу са наведеним захтјевима;

д) природу мјере која се предузима у случају откривања грешке у подацима или недоследности у било којем пруженом податку;

е) сљедеће минималне критеријуме за обавјештавање о измјени података:

1) критеријуме за одређивање благовремености пружања података засноване на оперативном или безбједносном значају промјене;

2) било какво претходно обавјештење о очекиваним промјенама;

3) начине обавјештавања који треба усвојити;

ф) страну одговорну за документовање промјене података;

г) начине за рјешавање било каквих могућих нејасноћа, које настају ради употребе различитих формата за размјену ваздухопловних података или ваздухопловних информација;

х) било каква ограничења у употреби података;

и) захтјеве за израду извјештаја о квалитету од стране пружалаца података како би се олакшала провјера квалитета података од стране корисника података;

ј) захтјеве за метаподатке;

к) захтјеве по питању континуитета пружања података у случају непредвиђених ситуација.

ДИО Д **Креирање података**

1. Геодетска мјерења радионавигационих средстава и креирање израчунатих или изведених података, чије координате се објављују у AIP-у, изводиће се у складу са одговарајућим стандардима и најмање у складу са одговарајућим одредбама ICAO-а из тачке 20. Прилога III овог правилника;

2. Сви измјерени подаци биће изражени у WGS-84, како је наведено у одредбама ICAO-а из тачке 2. Прилога III овог правилника;

3. Користиће се модел геоида, такав да задовољи ICAO одредбе наведене у тачки 3. Прилога III овог правилника и захтјеве за квалитетом ваздухопловних података и ваздухопловних информација утврђене у Прилогу IV правилника, како би сви подаци о висинама (измјерени, прорачунати или изведени) могли бити тражени у односу на средњи ниво мора преко Земљиног гравитационог модела 1996.

„Геоид“ је еквипотенцијална површина у гравитационом пољу Земље, која се подудара са мирном површином средњег нивоа мора и континуирано се простире кроз континенте.

4. Измјерени, израчунати или изведени подаци одржаваће се током животног циклуса сваког податка.

5. Геодетски подаци, категорисани као критични или битни, биће предмет потпуног почетног геодетског мјерења, а након тога, због измјена ће се надгледати бар једном годишње. Када се открију измјене, поново ће се предузети геодетско мјерење релевантних података.

6. Сљедеће технике се користе за мјерење и чување података о геодетским мјерењима у електронском облику:

а) координате референтне тачке се учитавају у геодетску опрему дигиталним преносом података;

б) мјерења на терену се чувају у електронском облику;

ц) сирови подаци се дигитално преносе и учитавају у софтвер за обраду података.

7. Сви геодетски подаци, категорисани као критични, биће подвргнути довољном броју додатних мјерења да би се идентификовале грешке мјерења које се не могу открити једним мјерењем.

8. Ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације проћи ће вредновање и провјеру прије њихове употребе за извођење или израчунавање других података.

ДИО Е

Захтјеви за процесе над подацима

1. Када су процеси или дијелови процеса који се користе у креирању, производњи, чувању, похрањивању, руковању, обради, преносу и дистрибуцији ваздухопловних података и ваздухопловних информација предмет аутоматизације, они ће бити:

- а) аутоматизовани до нивоа који је пропорционалан контексту процеса;
- б) аутоматизовани тако да оптимизирају расподјелу и интеракцију људи и машина ради постизања високог степена безбједности и квалитета из процеса;
- ц) дизајнирани тако да се избјегне настајање грешака у подацима;
- д) дизајнирани тако да се откривају грешке у примљеним/улазним подацима.

2. Када се ваздухопловни подаци и ваздухопловне информације уносе мануелно, биће предмет независне провјере да би се откриле било које грешке које могу настати.

ДИО Ф

Захтјеви за пријављивање и исправљање грешака

Механизми за извјештавање о грешкама за њихово мјерење и исправљање обезбјеђују да:

- а) се евидентирају проблеми утврђени током креирања, производње, чувања, похрањивања, руковања и обраде ваздухопловних података и ваздухопловних информација, или проблеми које утврде корисници након објављивања и да се о њима извијести пружалац AIS услуга;
- б) пружалац AIS услуга анализира све проблеме повезане са ваздухопловним подацима и ваздухопловним информацијама о којима је извјештен, те да се утврде потребне корективне мјере;
- ц) се хитно исправе све грешке, недоследности и неправилности које су откривене у критичним и битним ваздухопловним подацима и ваздухопловним информацијама;
- д) пружалац AIS услуга на најефективније начине упозори изложене кориснике података на грешке, узимајући у обзир ниво интегритета ваздухопловних података и ваздухопловних информација и примјењујући мјерила извјештавања која су договорена у званичним споразумима у складу са Прилогом IV овог правилника, Дијелом Ц тачком д);
- е) се корисницима података и другим даваоцима ваздухопловних података и ваздухопловних информација омогући давање повратних информација и да се на то подстичу;
- ф) се учесталост јављања грешака у ваздухопловним подацима и ваздухопловним информацијама евидентира при сваком преносу ваздухопловних података и ваздухопловних информација између субјеката наведених у члану 2. став (3) овог правилника;

г) да се учесталост јављања грешака за грешке откривене прије преноса података и за оне пријављене након преноса могу одвојено одредити.

ПРИЛОГ V – ЗАХТЈЕВИ У ВЕЗИ С АЛАТИМА И СОФТВЕРОМ ИЗ ЧЛАНА 8.

1. Алати који се употребљавају за подршку или аутоматизацију поступака са ваздухопловним информацијама испуњаваће захтјеве из тачака 2. и 3. када:

а) алат може направити грешке у критичним или битним подацима;

б) алат представља једино средство за откривање грешака у критичним или битним подацима;

ц) алат представља једини начин откривања неусаглашености између више верзија мануелно унијетих података.

2. За алате из тачке 1. биће дефинисани захтјеви за перформансе, функционалност и ниво интегритета, како би се обезбиједило да алат врши своју функцију у оквиру процеса с подацима без негативног утицаја на квалитет ваздухопловних података или ваздухопловних информација.

3. Алати из тачке 1. биће вредновани и провјеравани у односу на захтјеве из тачке 2.

4. Алати из тачке 1, који су имплементирани у потпуности или дјелимично у софтвер, задовољаваће сљедеће додатне захтјеве:

а) у захтјевима за софтвер биће тачно наведено шта се захтијева од софтвера да би могао да задовољи захтјеве за алат;

б) сви софтверски захтјеви биће слиједљиви до захтјева за алате из тачке 2;

ц) вредновање и провјера софтвера, како је дефинисано у тачкама 5. и 6, примјењују се на познату извршну верзију софтвера у циљном оперативном окружењу.

5. Вредновање софтвера је процес којим се обезбјеђује да софтвер испуњава захтјеве за одређену примјену или намјеравану употребу ваздухопловних података или ваздухопловних информација.

6. Провјера софтвера је оцјена излаза процеса развоја софтвера за ваздухопловне податке и/или ваздухопловне информације којом се обезбјеђује исправност и досљедност у односу на улазе и примјенљиве софтверске стандарде, правила и конвенције који су коришћени у том процесу.

ПРИЛОГ VI – ЗАХТЈЕВИ У ВЕЗИ СА ЗАШТИТОМ ПОДАТАКА ИЗ ЧЛАНА 9.

1. Сви подаци који се преносе у електронском облику биће заштићени од губитка или мијењања података примјеном CRC32Q алгоритма, као што је наведено у тачки 21. Прилога III овог правилника. Контрола цикличне редунације (у даљем тексту: CRC) примјењиваће се прије коначне провјере података, а која се обавља прије похрањивања или преноса.

2. Када физичка величина података превазилази количину која ће бити заштићена са потребним нивоом интегритета једном CRC вриједношћу, примјењиваће се више CRC вриједности.

3. Током похрањивања и чувања и размјене ваздухопловних података и ваздухопловних информација између субјеката наведених у члану 2. став (3) овог правилника, обезбјеђује се одређени ниво заштите сигурности како би се спријечила случајна измјена података или неовлашћени приступ и/или измјена у било којој фази.

4. Похрањивање, чување и пренос ваздухопловних података и ваздухопловних информација заштићују се одговарајућим поступком провјере вриједности, тако да примаоци могу потврдити да је податке или информације послао овлашћени извор.

ПРИЛОГ VII – ЗАХТЈЕВИ У ВЕЗИ С УПРАВЉАЊЕМ КВАЛИТЕТОМ, БЕЗБЈЕДНОШЋУ И ЗАШТИТОМ ИЗ ЧЛАНА 10.

ДИО А

Систем управљања квалитетом

1. Систем управљања квалитетом, који подржава креирање, производњу, похрањивање, чување, руковање, обраду, пренос и дистрибуцију ваздухопловних података и ваздухопловних информација, ће:

а) дефинисати политику квалитета тако да се у највећој могућој мјери задовоље потребе различитих корисника;

б) успоставити програм обезбјеђивања квалитета који садржи процедуре којима се провјерава да се сви радни поступци спроводе у складу са примјенљивим захтјевима, стандардима и процедурама, укључујући релевантне захтјеве овог правилника;

ц) пружити доказе о функционисању система квалитета помоћу приручника и докумената за праћење система;

д) именовати представнике у руководству да прате усаглашеност са процедурама и адекватност процедура, како би се обезбиједило да радни поступци буду безбједни и ефикасни.

е) спроводити ревизије успостављеног система квалитета и, према потреби, предузимати корективне мјере.

2. ISO сертификат, који издаје одговарајућа овлашћена организација, сматра се довољним доказом усклађености са захтјевима из тачке 1. Субјекти из члана 2. став (3) овог правилника прихватиће да на захтјев ВНДСА ставе на увид документацију везану за сертификацију.

ДИО Б

Циљеви управљања безбједношћу

1. Циљеви управљања безбједношћу су:

а) смањити на минимум утицај грешака у подацима на ризик од ваздухопловне несреће колико је то год могуће;

б) промовисати свијест у организацији размјеном искустава стечених у активностима у подручју безбједности и укључивањем свих запослених у предлагање рјешења за утврђене проблеме безбједности и побољшања која доприносе ефективности и ефикасности процеса;

ц) обезбиједити да се у организацији утврди функција која је одговорна за развој и одржавање циљева управљања безбједношћу;

д) обезбиједити да се води евиденција и спроводи надзор како би се осигурала безбједност њихових активности;

е) обезбиједити да се према потреби препоручују побољшања како би се осигурала безбједност активности.

2. Постизању циљева управљања безбједношћу додијелиће се највиши приоритет у односу на животну средину, комерцијалне, оперативне или друштвене притиске.

ДИО Ц

Циљеви управљања сигурношћу

1. Циљеви управљања сигурношћу су:

а) обезбиједити сигурност ваздухопловних података и ваздухопловних информација који су примљени, произведени или добијени на неки други начин, тако што ће се заштитити од сметњи и тако што ће приступ ограничити само на овлашћене особе;

б) обезбиједити да мјере управљања сигурношћу у организацији испуњавају одговарајуће домаће или међународне захтјеве за критичну инфраструктуру и пословни континуитет, и међународне стандарде за управљање сигурношћу, укључујући ISO стандарде наведене у тачкама 22. и 23. Прилога III овог правилника.

2. У погледу ISO стандарда, релевантан сертификат који издаје одговарајућа овлашћена организација, сматра се довољним доказом усклађености. Субјекти из члана 2. став (3) овог правилника прихватиће да на захтјев ВНДСА ставе на увид документацију везану за сертификацију.

ПРИЛОГ VIII – ЗАХТЈЕВИ ЗА ПРОЦЈЕНУ УСАГЛАШЕНОСТИ ИЛИ ПОГОДНОСТИ ЗА УПОТРЕБУ ИЗ ЧЛАНА 11.

1. Поступцима провјере, који се обављају током употребе компонената у условима тестирања, доказује се усаглашеност компонената са захтјевима овог правилника за интероперабилношћу, перформансама, квалитетом и безбједношћу или њихова погодност за употребу.

2. Произвођач, или његов овлашћени представник, спровешће активности процјене усаглашености и посебно ће:

а) одредити одговарајуће тест окружење;

- б) провјерити да ли план тестирања описује саставне дијелове у тест окружењу;
- ц) провјерити да план тестирања у потпуности обухвата примјенљиве захтјеве;
- д) обезбиједити досљедност и квалитет техничке документације и плана тестирања;
- е) планирати организацију тестирања, особље, инсталацију и конфигурацију платформе за тестирање;
- ф) обавити испитивања и тестове, као што је наведено у плану тестирања;
- г) написати извјештај о резултатима испитивања и тестова.

3. Произвођач или његов овлашћени представник, обезбиједиће да саставни дијелови система, који су укључени у креирање, израду, чување, руковање, обраду, пренос и дистрибуцију ваздухопловних података и ваздухопловних информација интегрисани у тест окружење, испуњавају захтјеве интероперабилности, преформанси, квалитета и безбједности из овог правилника.

4. Након извршене задовољавајуће провјере усаглашености или погодности за употребу, произвођач или његов овлашћени представник, ће под својом одговорношћу израдити изјаву о усаглашености или погодности за употребу, наводећи првенствено захтјеве овог правилника које је задовољио саставни дио и да су услови његовог коришћења у складу са тачком 3. Поглавља III Правилника о интероперабилности европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем ("Службени гласник БиХ", број: 45/10).

ПРИЛОГ IX – УСЛОВИ ИЗ ЧЛАНА 12.

1. Пружалац услуга у ваздушној пловидби успоставиће методе извјештавања унутар организације које ће обезбиједити и доказати непристрасност и независност мишљења у односу на процес провјере.

2. Пружалац услуга у ваздушној пловидби ће обезбиједити да особље, које је укључено у процес провјере, спроведе провјере с највећим могућим професионалним интегритетом и највећом могућом техничком стручношћу и да су ослобођени било ког притиска и подстицаја, посебно финансијске врсте, који би могли утицати на њихову процјену и резултате њихове провјере, посебно од стране лица или групе особа на које резултати тих провјера утичу.

3. Пружалац услуга у ваздушној пловидби ће обезбиједити да особље, укључено у процес провјере, има приступ опреми која им омогућава исправно обављање потребних провјера.

4. Пружалац услуга у ваздушној пловидби ће обезбиједити да је особље, које је укључено у поступке провјере, добро технички и професионално оспособљено, те да има задовољавајуће знање о захтјевима о провјерама које ће провести, одговарајуће искуство на таквим пословима, те способности израде изјава, евиденција и извјештаја који показују да су провјере обављене.

5. Пружалац услуга у ваздушној пловидби ће обезбиједити да је особље, укључено у процесе провјере, способно за непристрасно обављање провјера. Њихова новчана накнада неће зависити од броја извршених провјера или од резултата таквих провјера.

ПРИЛОГ X

ДИО A

Захтјеви за провјеру система из члана 12. став (1)

1. Провјером система, који је дефинисан у члану 2. став (1) овог правилника, доказује се усклађеност ових система са захтјевима овог правилника у односу на интероперабилност перформансе и безбједности у окружењу за процјену које одражава оперативни оквир ових система.

2. Провјера система, који је дефинисан у члану 2. став (1) овог правилника, спроводиће се у складу са одговарајућим признатим праксама тестирања.

3. Алати за тестирање, коришћени за провјеру система који је дефинисан у члану 2. став (1) овог правилника, имаће одговарајућу функционалност.

4. Провјера система, дефинисаног у члану 2. став (1) овог правилника, производне елементе техничке документације захтијеване тачком 6. Анекса IV Правилника о интероперабилности европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем "Службени гласник БиХ", број: 45/10), и сљедеће елементе:

а) опис имплементације;

б) извјештај о прегледима и тестовима који су спроведени прије стављања система у употребу.

5. Пружалац услуга у ваздушној пловидби ће управљати активностима провјере и посебно ће:

а) означити одговарајуће симулирано оперативно и техничко окружење одржавајући оперативност окружења;

б) провјерити да ли план тестирања описује интеграцију система наведених у члану 2. став (1) овог правилника, приликом процјене оперативног и техничког окружења;

ц) провјерити да ли план тестирања потпуно обухвата промјенљиве захтјеве интероперабилности, перформанси и безбједности из овог правилника;

д) обезбиједити одржавање и квалитет техничке документације и план тестирања;

е) планирати организацију тестирања, особље, инсталацију и конфигурацију платформе за тестирање;

ф) извршити прегледе и тестове, као што је предвиђено планом тестирања;

г) саставити извјештај који представља резултате прегледа и тестирања.

6. Пружалац услуга у ваздушној пловидби ће обезбиједити да системи, наведени у члану 2. став (1) овог правилника, који су под његовом одговорношћу, испуњавају захтјеве овог правилника у односу на интероперабилност, перформансе и безбједност.

7. Након извршене задовољавајуће провјере усаглашености, пружалац услуга у ваздушној пловидби ће саставити изјаву о провјери система и доставити је у ВНДСА, заједно са техничком документацијом, као што се захтијева у члану 6. Правилника о интероперабилности европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем ("Службени гласник БиХ", број: 45/10).

ДИО Б

Захтјеви за провјеру система из члана 12. став (2)

1. Провјера система, који је дефинисан у члану 2. став (1) овог правилника, доказаће усаглашеност овог система за захтјевима овог правилника у односу на интероперабилност, перформансе и безбједност у процјени окружења да одржи оперативни оквир ових система.

2. Провјера система, који је дефинисан у члану 2. став (1), биће спроведена у складу са одговарајућом и признатом праксом тестирања.

3. Алати за тестирање, коришћени за провјеру система који је дефинисан у члану 2. став (1), имаће одговарајућу функционалност.

4. Провјера система, који је дефинисан у члану 2. став (1), произвешће елементе техничке документације захтијеване у тачки 3. Прилога IV Правилника о интероперабилности европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем ("Службени гласник БиХ", број: 45/10), укључујући сљедеће елементе:

а) опис имплементације;

б) извјештај о прегледима и тестовима који су спроведени прије стављања система у употребу.

5. Пружалац услуга у ваздушној пловидби ће утврдити одговарајуће оперативно и техничко окружење за процјену које одражава оперативно окружење, а за обављање активности провјере ангажоваће се тијело за оцјену усаглашености.

6. Тијело за оцјену усаглашености ће управљати активностима провјере и посебно ће:

а) провјерити да ли тест план описује интеграцију система, који је дефинисан у члану 2. став (1) овог правилника, приликом процјене оперативног и техничког окружења;

б) провјерити да ли план тестирања потпуно обухвата примјенљиве захтјеве овог правилника у односу на интероперабилност, перформансе и безбједност;

ц) обезбиједити одржавање и квалитет техничке документације и план тестирања;

д) обављати испитивања и тестове, као што је наведено у плану тестирања;

е) саставити извјештај који представља резултате прегледа и тестирања.

7. Тијело за оцјену усаглашености ће обезбиједити да су системи, дефинисани у члану 2. став (1) овог правилника, пуштени у рад у окружењу за оперативну процјену и да испуњавају захтјеве овог правилника у односу на интероперабилност, перформансе и безбједност.

8. Након успјешно обављених послова провјере, тијело за оцјену усаглашености израђује сертификат о усаглашености у односу на спроведене послове.

9. Пружалац услуга у ваздушној пловидби ће саставити изјаву о провјери система и доставља је ВНДСА, заједно са техничком документацијом, као што се захтијева у члану 6. Правилника о интероперабилности европске мреже за управљање ваздушним саобраћајем ("Службени гласник БиХ", број: 45/10).

ПРИЛОГ XI – РАЗЛИКЕ У ОДНОСУ НА ИСАО ИЗ ЧЛАНА 14.

Поглавље 3. Дио 3.2.10 (Провјера цикличне редунданције) Анекса 15 Чикашке конвенције – Услуге ваздухопловног информисања.